

ferðum. Það sem helst hefur hamlað þessum rannsóknnum á vísindavirkni Íslendinga er að National Science Indicators on Diskette (NSIOD) er ekki til á landinu og það hefur þurft að sækja upplýsingar í skýrslur úr ýmsum áttum (5-7, 9) sem sjaldnast hafa fullar upplýsingar um Ísland. Þessar skýrslur hafa ekki verið gefnar út í tímaritum og þess vegna er gefin vefslóð fyrir þær í heimildalista. Fyrsta greinin um bókræðilegt mat á vísindavirkni á Íslandi birtist í Náttúrufræðingnum 1999 eftir Birgi Guðjónsson (18) en engin umræða hefur orðið um þetta fyrr en eftir grein okkar í Læknablaðinu í desember 2004 (2). Viðbrögðin við henni koma ekki á óvart í ljósi þess að verið er að raða vísindamönnum og stofnunum eftir afköstum og gæðum með aðferðum sem hafa ekki nákvæmni raunvísinda. Höfundar fagna allri upplýstri umræðu um þessi mál og benda vísindamönnum á að láta ekki félagsvísindamenn eina um að meta afköst og gæði í vísindum.

Heimildir

1. Kjeld M. Vísindi á vordögum. Læknablaðið 2005; 91: 767-9.
2. Sveinbjörnsdóttir S, Guðnadóttir AS, Þjóðleifsson B. Vísindastörf á Landspítala. Alþjóðlegur og íslenskur samanburður. Læknablaðið 2004; 90: 839-45.
3. Ólafsson Ö. Tvær atugasemdir vegna greinarinnar „Vísindastörf á Landspítala“. Læknablaðið 2005; 91: 182-3.
4. Þjóðleifsson B. Svar við atugasemd Arnar Ólafssonar. Læknablaðið 2005; 91: 183.
5. Olsen TH. Publication and citations within bioscience in Norway. http://english.nifustep.no/norsk/publikasjoner/publication_and_citations_within_bioscience_in_norway. NIFU skriftserie 8/99 1999; ISSN 080-4572.
6. Breno E, Guardabasso V, Stefanelli M. Scientific research in italian universities. Conference of Italian University Rectors 2002. www.cru.it/
7. Sandström A, Norgren L. Swedish Biotechnology. www.vinnova.se/Main.aspx?ID=7e711701-82da-431b-bb64-3df4942a95f8 VINNOVA 2003
8. Fava GA, Guidi J, Sonino N. How citation analysis can monitor the progress of research in clinical medicine. *Psychother Psychosom* 2004; 73: 331-3.
9. Persson O, Luukkonen T, Hälikkä S. A bibliometric study of Finnish science. Working papers no. 48/00. VTT group for technology studies, 2000. www.vtt.fi/tr/pdf/wp48.pdf.
10. Database of summary publication and citation statistics reflecting research performance in the sciences, social sciences, and art & humanities. National Science Indicators on Diskette, 1981-1997, version 1.2.
11. Analysis of previous trends and existing state of research and development in the Czech Republic and comparison with the situation abroad. Prague: Ministry of Education, Youth and Sport of the Czech Republic, 2000. www.vyzkum.cz/Priloha.aspx?idpriloha=9515.
12. Jones AW. Impact of JAT publications 1981-2003: the most prolific authors and the most highly cited articles. *J Anal Toxicol* 2004; 28: 541-5.
13. Ma LS, Pan BR, Li WZ, Guo SY. Improved citation status of World Journal Gastroenterology in 2004: Analysis of all reference citations by WJG and citations of WJG articles by other SCI journals during 1998-2004. *World J Gastroenterol* 2005; 11: 1-6.
14. Fitzpatrick RB. ISI's Journal Citation Reports on the Web. *Med Ref Serv Q* 2002; 22: 45-56.
15. Adams AB, Simonson D. Publication, citations, and impact factors of leading investigators in critical care. *Respir Care* 2004; 49: 276-81.
16. Weale AR, Bailey M, Lear PA. The level of non-citation of articles within a journal as a measure of quality: a comparison to the impact factor. *BMC Medical Research Methodology* www.biomedcentral.com/1471-2288/4/14
17. Guðjónsson B. Mat á vísindavinnu. *Science Citation Index* sem mælitæki. *Náttúrufræðingurinn* 1999; 69: 19-26.
18. Tómasson J. Vísindaframlag Íslendinga hefur tífaldast á 20 árum. *Morgunblaðið* 2004; 27. desember.

Að gefnu tilefni – tilraun til að hefta ritfrelsi

Í SÍÐASTA tölublaði Læknablaðsins birtist klausa með fyrirsögninni „Að gefnu tilefni“ frá fjórum ritstjórnarmönnum blaðsins til að koma á framfæri þeirri skoðun sinni að birting greinarinnar „Nýi sloppur keisarans“ í 9. tölublaði Læknablaðsins hafi verið mistök. Í klausunni hafa þeir eftir lögfræðingi Læknafélagsins að „ritstjórn Læknablaðsins sé vanhæf til þess að fjalla um þetta mál“.

Í kjölfar birtingar greinarinnar „Nýi sloppur keisarans“ barst öllum ritstjórnarmönnum Læknablaðsins bréf frá lögmanni Kára Stefánssonar þar sem m.a. er spurt: „5. Teljið þér að birting greinarinnar hafi verið mistök?“

Þetta bréf varð tilefni umfjöllun-

ar framkvæmdastjóra Læknafélagsins á heimasíðu félagsins þann 30. september um vanhæfi, en þar segir meðal annars: „Það liggur fyrir að sumir ritstjórnarmenn Læknablaðsins eru í starfstengslum við DeCode. Þegar af þeirri ástæðu er bréf lögmanns Kára Stefánssonar, forstjóra Decode, til umræddra ritstjórnarmanna persónulega, til þess fallið að draga í efa hæfi viðkomandi stjórnarmanna til að fjalla um þetta tiltekna mál, þ.e. greinina „Nýi sloppur keisarans“. Á það við hvort sem viðkomandi ritstjórnarmaður tjáir sig í nafni ritstjórnar eða í eigin nafni á opinberum vettvangi.“

Ekki verður ráðið af þessu að ritstjórnin í heild sé vanhæf eins og þeir sem undirrita klausuna segja, heldur ein-

göngu að einstakir menn í ritstjórninni geti verið vanhæfir vegna hagsmunatengsla.

Umræduhluti Læknablaðsins hlýtur að vera til þess að læknar geti fjallað um mál sem þeir telja að varði stéttina og störf lækna og á að vera öllum opin sem skrifa í eigin nafni. Þar á læknum að vera frjálst að tjá skoðanir sínar og kynna þær svo að aðrir geti svarað og tjáð sínar skoðanir eins og höfundar margnefndrar klausu gera án þess að lögfræðingum sé blandað í málin. Þó er það miður að þeir telji birtingu greinar hafa verið mistök og tjá þannig vilja sinn til að hefta málfrelsi og skoðanaskipti þegar um er að ræða hagsmuni þeirra eða tengdra aðila.

Tómas Helgason